

درس هفتم: تاثیر ارزشها در تصمیم گیری

از طلاب فراگیر انتظار می‌رود پس از مطالعه این درس:

- بتوانند مفهوم ارزش در تصمیم گیری را تعریف کنند.
- بتوانند تفاوت ارزش و معیار را شرح دهند.
- به خاطر داشته باشند و باور کنند که شناخت ارزش‌ها و شناخت سلسله مراتب ارزش‌ها دو مقوله‌ی کاملاً متفاوت هستند.
- فرصتی هر چند کوتاه را به مرور و ارزیابی ارزش‌های خود در زندگی اختصاص دهند.

اگر بسیاری از ما در تصمیم گیری‌ها و انتخاب‌های خود مردد می‌مانیم، الزاماً به این علت نیست که گزینه‌ها را به خوبی نمی‌شناسیم. ما در بسیاری از تصمیم‌هایمان، نه تنها گزینه‌ها را به خوبی می‌دانیم و می‌شناسیم، بلکه تبعات و نتایج انتخاب هر گزینه را هم تا حد خوبی می‌دانیم و می‌توانیم حدس بزنیم.

علت واقعی بسیاری از تردیدهای ما و ترس ما از تصمیم گیری این است که اولویت‌ها و ارزش‌های خودمان را آنچنان که باید نمی‌دانیم و نمی‌شناسیم .

کسی که برای ادامه تحصیل به هجرت به شهر دیگری فکر می‌کند، به احتمال زیاد با کمی پرس و جو، می‌تواند نکات مثبت و منفی تحصیل در شهر مقصد را و نیز نکات مثبت و منفی زندگی در آنجا را تشخیص دهد و با وضعیت فعلی خود مقایسه کند و سپس تصمیم بگیرد.

اما اگر با دانستن این اطلاعات هنوز نمی‌تواند تصمیم به هجرت بگیرد احتمالاً بخش مهمی از تردید او در شناخت سلسله مراتب ارزش‌هایش ریشه داشته باشد.

به عنوان مثال، در مورد مهاجرت به این سوال‌ها توجه کنید:

- آیا کیفیت بالا در تحصیل برای من در اولویت است یا بودن در کنار خانواده و وطن اصلی خودم؟
- آیا عالم شدن و اخذ درجه اجتهاد برای من در اولویت قرار دارد یا کم بودن فشار تحصیل و کار طلبگی؟
- پیشرفت فردی در طلبگی برایم بیشتر اهمیت دارد یا ارتباطات گسترده اجتماعی با اهداف تبلیغی؟

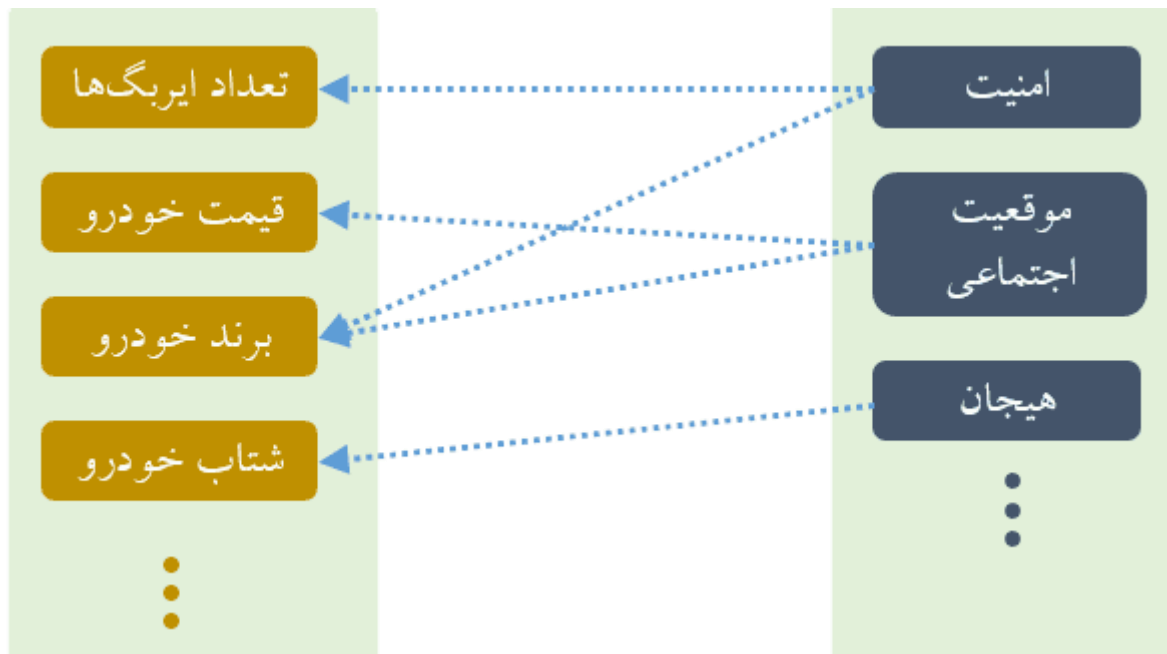
در این درس، تصمیم داریم به تمرین ساده اما مهمی در زمینه‌ی بررسی سلسله مراتب ارزش‌ها بپردازیم. اما قبل از هر چیز باید مفهوم معیار و ارزش و سلسله مراتب معیارها و ارزش‌ها را تعریف کنیم:

در تعریفی بسیار ساده، هر عاملی که وجود یا عدم وجود آن در گزینه‌ی نهایی شما حائز اهمیت است، یک معیار محسوب می‌شود. بنابراین اگر در مورد انتخاب رشته یا مرکز تخصصی برای ادامه تحصیل صحبت می‌کنیم، موارد زیر ممکن است از جمله معیارهای تصمیم گیری شما باشند:

- حوزوی بودن یا دانشگاهی بودن آن مرکز تخصصی

- نزدیکی یا دوری آن مرکز یا دانشگاه حوزوی به محل زندگی شما
- ارائه رشته مورد علاقه شما
- وضعیت اساتید و اعتبار مدرک آن مرکز تخصصی و یا حتی مشرب سیاسی موسسان آن مرکز

معمولاً معیارهای تصمیم‌گیری و انتخاب ما، در خاک عمیق‌تری ریشه دارند که می‌توان آن‌ها را **ارزش‌های ما** نامید. سمت چپ نمودار زیر، معیارهای فرضی خرید خودرو یک نفر را نشان می‌دهد. در سمت راست، می‌توان ارزش‌هایی را دید که به آن معیارها منتهی شده‌اند.

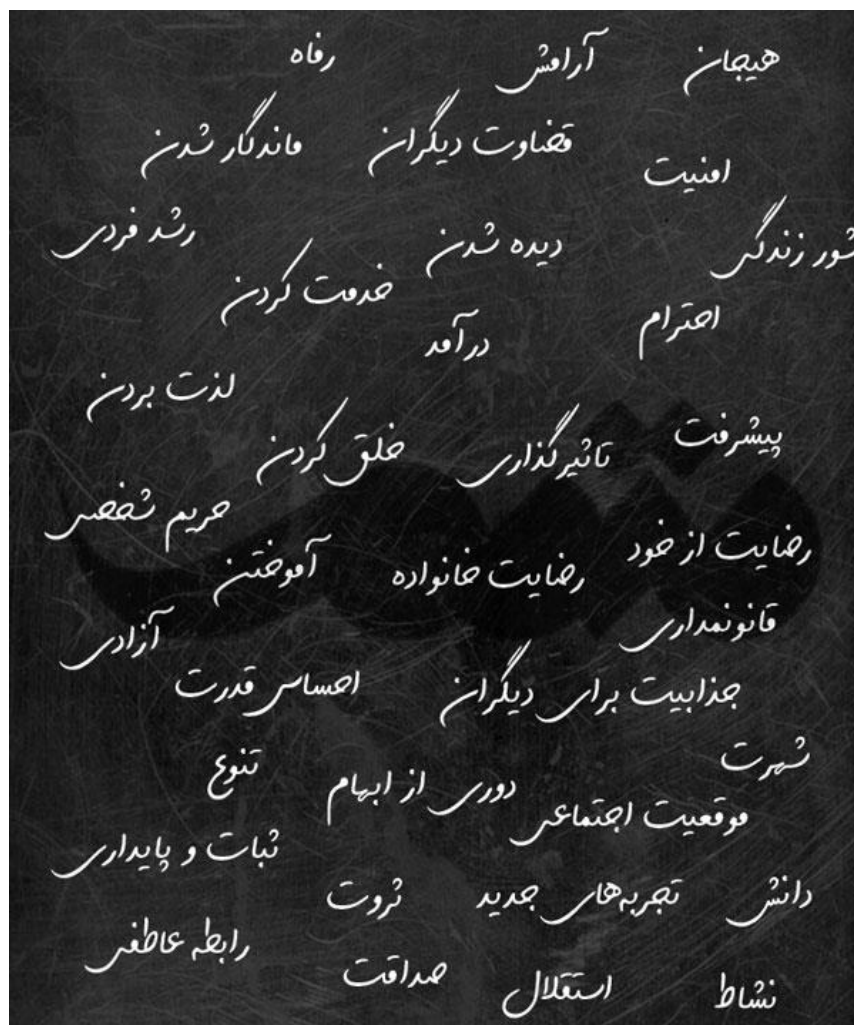
ما معمولاً در تعیین و بررسی معیارها، مشکل چندانی نداریم.

عموماً وقتی در تصمیم‌گیری دچار تردید می‌شویم، آگاهانه یا ناآگاهانه در نقطه‌ای قرار گرفته‌ایم که باید یکی از ارزش‌های خود را به نفع یک ارزش دیگر، کنار بگذاریم و قربانی کنیم.

چه چیزهایی برای شما ارزش هستند؟

اکنون، یک برگه کاغذ را روبروی خود قرار دهید و یکی از موضوعاتی را که می‌خواهید در مورد آن تصمیم‌گیری کنید، بالای آن بنویسید.

سعی کنید ارزش‌های مختلفی را که برای شما مهم و مطرح هستند، روی این برگه یادداشت کنید. برای کمک به شما، در اینجا فهرست کوتاهی به عنوان نمونه‌ی ارزش‌های مورد نظر در تصمیم‌گیری، تنظیم و ارائه کرده‌ایم:

بدیهی است که اینها صرفاً نمونه‌هایی از ارزش‌های مورد توجه در تصمیم‌گیری هستند و ممکن است بسته به موضوع، برخی از آنها بی‌معنا باشند یا ارزش‌های دیگری وجود داشته باشد که در این فهرست، ارائه نشده‌اند. به عنوان مثال، شاید برای یک نفر، در انتخاب همسر، صداقت یک ارزش باشد اما در انتخاب هم‌مباحث، این مسئله را مدنظر قرار ندهد.

آیا می‌توانید ارزش‌های خود را اولویت بندی کنید؟

تعیین ارزش‌ها کار چندان دشواری نیست. چالش اصلی اولویت بندی آن‌هاست. مثلاً اگر مجبور شویم به خاطر تامین معیشت خود عزت نفسمان را زیر پا بگذاریم چه می‌کنیم؟

روش اول:

شاید ساده‌ترین - و در عین حال یکی از اثربخش‌ترین روش‌ها - برای اولویت بندی این باشد که یکی از ارزش‌ها را انتخاب کنید و آن را در میانه کاغذ بنویسید. سپس یکی دیگر از ارزش‌ها را انتخاب کنید و با مورد قبل مقایسه کنید و بسته به اهمیت، آن را بالاتر یا زیر مورد قبلی بنویسید. می‌توانید در هر مرحله، یکی از ارزش‌ها را بر اساس میزان اهمیت آن به نقطه‌ای از فهرست خود بیفزایید.

روش دوم:

هر زمان که در مقایسه‌ی دو ارزش یا دو معیار مختلف (الف و ب) دچار تردید شدید، می‌توانید دو سناریوی ذهنی طراحی کنید که در یکی از آنها (الف) به صورت کامل تامین شده و (ب) به هیچ وجه تامین نشده است. در سناریوی دوم، (ب) به صورت کامل تامین شده و (الف) تامین نشده است. در این حالت، احتمالاً انتخاب شما راحت‌تر خواهد بود.

نمی‌دانم در انتخاب کسی که می‌خواهم با او مباحثه کنم، نظم برایم اولویت دارد یا استعداد درسی

فرض کنیم در حال انتخاب یک هم‌بحث هستیم تا با او مباحثه کنیم. قاعدتاً ارزش‌های یک هم‌بحث خوب در نهایت به چند معیار منتهی شده‌اند که **نظم و استعداد**، دو مورد از آنهاست. اما نمی‌دانیم کدامیک مهم‌تر است (هر چه فکر می‌کنیم به جمع‌بندی نهایی نمی‌رسیم).

برای مقایسه نظم و استعداد در انتخاب یک هم‌بحث جدید، یک **فرد با استعداد** را در نظر بگیرید که حتی یک مرتبه هم سر وقت و منظم در حلقه مباحثه حاضر نشده است. حالا او را با یک **فرد بسیار کم استعداد و با درک ضعیف** مقایسه کنید که همیشه اولین نفر در محل مباحثه حاضر است. حالا تصمیم بگیرید که در صورت اجبار به انتخاب بین این دو، کدام را به عنوان هم‌بحث خود ترجیح می‌دهید.

تمرین درس سلسله مراتب ارزشها:

آخرین باری که در انتخاب بین دو ارزش (که هر دو برایتان مطلوب است) با تعارض مواجه شدید و مجبور شدید یکی را به خاطر دیگری رها کنید چه زمانی بود؟ ارزش‌های دوگانه آن انتخاب را با دو روش فوق اولویت بندی کنید.